

Vitafórum

Megmondani sem elég

A Család, Gyermek, Ifjúság 1993/5-ös számában közölt Szilvási Léna: Titokban tartani vagy megmondani c. vitaindító cikkével kapcsolatos gondolataimat szeretném megosztani az olvasókkal.

Meggyőződésem, hogy az írás érvek és ellenérvek nélkül is elérte a célját, mert visszaigazol, elgondolkodtat és továbbgondolkodtat. Szerintem közölni kell a gyerekkel az örökbefogadás tényét! Minél előbb tesszük azt, annál megnyugtatóbb, annál eredményesebb. Megnyugtatóbbnak azért tartom, mert az anya felszabadul egy nyomasztó titok alól, aminek következtében sokkal természetesebben fogadja el, oldja meg a későbbi nehézségeket.

Azzal ugyanis teljes mértékben egyetértek, hogy akár megmondjuk gyermekünk eredetét, akár nem, a problémák semmiképpen sem kerülnek el bennünket.

Véleményem szerint az örökbefogadás nyílt vállalása nem csak a gyermek érdekeit, sőt, megkockáztatnám azt a kijelentést, hogy az első időkben nem is a gyermek, inkább az anya érdekeit szolgálja.

Ezt sokan nem ismerik föl. Egy kicsi gyermeknek, akinek nincs vagy nagyon kevés az emlékképe, akiben nehezen tudatosul, mit jelent az, hogy „nem az anyukám, hanem egy néni szült” – teljesen mindegy, megmondjuk az igazságot vagy elhallgatjuk, őt még lehet irányítani, kegyes hazugságokkal tévútra terelni.

Ebben bizonyára sokan nem értenek velem egyet, gondolván: a természetes érdek éppen az, hogy a gyermeket magaménak tudjam, nem mástól származónak kiáltssam ki.

Valamit azonban elfelejtünk. A jó szülő-gyermek kapcsolat nem verség és nem papír függvénye. A kisgyermek nem attól a tényről a szülőké, hogy x-naptól a nevükre Írárták. Ez egy hosszú, küzdelmes, de szép és nemes feladat, aminek során eljuthat a szülő olyan gondolkodási és érzelmi szintre, hogy valóban saját vérének érzi a gyermekét. Nem boszorkányság ez, inkább csoda, de nagyon is valóságos csoda, melynek meglátérése gyermekünkötől sok-sok visszajelzés, erősítés érkezik.

Ezért gondolom, hogy elsősorban az anya érdekeit szolgálja az örökbefogadás nyílt vállalása, hiszen ki, ne szeretné, hogy gyermekünk teljes mértékben elfogadjon bennünket.

Ez azonban csak úgy lehetséges, ha mi is elfogadjuk őt teljes szívünkkel olyannak, amilyen (szépnek, cserfesnek, dadogósnak, soványnak vagy kövérnek, bepisilősnek és bizony néha idegennek). Elfogadjuk vele együtt hozott, valós és vélt múltját is.

Természetesen nem tudhat gyermekünk kezdetben szülőanya valódi életéről. „Nem tudott rólad gondoskodni, bizonyára nehéz helyzetbe kerülhetett” – kitérő válaszok elégségesek, amikor még már nem elegendőek, általában a gyermek mondja ki „mert nem is akart”! Ezzel nagyon megkönnyíti a helyzetünket, s egy lépéssel tovább mehetünk a kíváncsiság kielégítésében vigyázva arra, hogy soha ne ítélkezzünk.

Természetesen mindez egy hosszú folyamat, aminek legelső lépése az önmagunkkal szemben alkalmazott őszinteség. Ez lehet ugyan furcsa megállapítás, mégis azt gondolom, minden további sikerünk vagy kudarcunk az első időszak igaz vagy hamis gondolkodásán múlik. Siker alatt természetesen nem azt értem, hogy gyermekünk származásának feltárásával egy csapásra megoldódik, minden gondunk. Előnye inkább az, hogy nem érnek

felkészületlenül nehéz helyzetek, gyermekünk, pedig egy idő után viszonylag megnyugtatóan tudja rendezni konfliktusait.

Az a tapasztalatom, hogy az örökbefogadást elhallgató szülők legtöbbször gyermekük viselkedésbeli, főleg iskolai magatartásbeli zavaraival küszködik. Szégyenkeznek, és ezt nyilvánvalóan titkolják. Ilyenkor kezdődik a szülő-gyermek kapcsolat őszintétlenségének első igazi konfliktusa (Jól választottam? A rossz vér öröklődik stb. gondolatok), amit saját maguknak sem mernek bevallani. Addig ugyanis sokkal könnyebb gyereket nevelni, amíg kicsi, jópofa, dicséri a környezet, jól teljesít az óvodában. Ha ennek az ellenkezőjét tapasztalják, csalódnak és különböző elméleteket gyártanak a külvilág számára gyermekük furcsaságait illetően. Ezeknek a kudarcoknak nem feltétlenül kellene bekövetkezniük, ha reális lenne a szülő elvárása.

Mindannyiunkban van „jó és rossz vér”, amit lehet jó és rossz mederben terelgetni.

Ha nagyon őszinték lennénk magunkhoz, és elfogadnánk pozitívumként azt a tényt, hogy a szülőanya „szerencsétlensége” alapozta meg annak idején a mi szerencsénket, soha többet nem merülhetne föl bennünk a megmondjam, ne mondjam és hovatartozás kérdése.

Gondoljunk csak el egy picit! Az esetek zömében alig tudunk valamit a gyermek szülőanyjáról, az a kevés is pusztán száraz tényközlés. Leginkább a rosszat tudjuk, a rosszban gondolkozunk.

Annak idején én megpróbáltam elképzelni gyermekem szülőanyját és tetteit. Kérdéseket tettem föl, pl.: hogyan juthat el egy ember olyan mélyre, hogy lemondjon gyermekéről. Milyen nehézségei, hanyagságai lehettek, amiért le kellett mondani róla stb.? Sok-sok kitalált helyzet után jutottam el a sajnálat, majd később a hála érzéséig.

Ez a mai napig is így működik bennem.

Azért boncolgatom részletesen ezt a lelki folyamatot, mert nagyon fontos lépésnek tartom abban az elfogadó munkában, ami hozzásegíthet bennünket ahhoz, hogy gyermekünket végérvényesen magunkénak érezzük. A gyermek is megérzi ezt a belső küzdelmet, és döntésünknek megfelelően reagál. Nem látványosan. Nem azt kérdőjelezi meg, hogy örökbefogadó anyja-e az igazi anyja, valamiféle titkot mégis gyanít, s magatartásával ezt kiválóan tudunkra hozza.

Legtöbb esetben a szülő mégis tehetetlenül vergődik, nem érti mi történt, amikor mindent megad gyermekének.

Tehát úgy gondolom, nem elég az igazmondás, a gyermek múltját legalább fantáziaszinten át kell élni, kérdéseire mindenkor időt szakítani és melegséggel válaszolni.

Tanulásbeli kudarcokat leszámítva (az sem kevés!) ilyen gondjaim nem, vagy ritkán adódtak. Az, hogy elkerültek az említett súlyos iskolai viselkedésbeli kudarcok, nem lehet véletlen.

Nem is nevelés kérdése, inkább a másság elfogadásával kapcsolatos gondolkodás sikere.

Igen, siker az is, ha egészségesen gondolkodó, őszinte, néha nagyszájú, de ha kell a tetteiért mindig felelni tudó és akaró kamaszt sikerül nevelnünk.

Megbeszéljük-e a környezetünkkel?

Bizonyára fontos kérdés, nekem mégsem tűnhetett annak, ugyanis keveset tudok erről írni.

Azt gondolom, ha az emberek elfogadják, vagy nem fogadják el egy nő gyermektelenséget, ugyanígy viszonyulnak majd az örökbefogadás szándékának közlésekor is. A legtöbb esetben hátrányos helyzetűnek érzi magát a gyermektelen nő (ezen persze lehet vitatkozni).

Örökbefogadás esetén sem lesz sokkal könnyebb a helyzete egészen addig, amíg magában föl nem számolja a bizonytalanságot.

A későbbi szülői eredmények inkább befolyásolják a környezet pozitív gondolkodását. Ehhez azonban előbb szülőnek kell lenni.

Óvodával, iskolával kapcsolatos közlés dilemmájában is az előzőekhez hasonlóan gondolkodom. Beteg kisgyermek esetében természetesen más a helyzet.

Annak idején ezt a döntést rábízta a gyermekemre. Amikor az igazmondásaiból konfliktusai származtak, azt mindig megbeszéltük itthon. Nem volt ez több két-három alkalomnál. Nagyon ügyesen tudta „venni” az esetleges sértéseket vagy sajnálkozást.

Feltétlenül meg kell próbálni, de féltő, hogy teljes biztonsággal még nem lehet az ilyen gondok megoldására felkészíteni a tanintézményeket.

Legtöbbet a szülő teheti ebben a kérdésben spontán, természetes, nyílt gondolkodásával.

Mennyiben szab határt az előítéletes környezet a nyílt kommunikációnak? Amennyiben engedjük?! Ellenvéleményeket, rosszalló megjegyzéseket is föl lehet vállalni. Eleinte indulattal, később már visszafogottabb türelemmel.

Annak idején nem csak a meghatottság, komoly megjegyzések is kísérték gyermekem örökbefogadását. A „nem tudhatja, honnan szalajtották” volt a legdurvább.

Úgy emlékszem, nagyobb volt bennem a döbbenet és a majdnem kitoró nevetés, mint a harag. Hogy miért? Pontosan tudtam, nem az a lényeg, honnan jött a gyermekem, hanem most hol van. Miután ezt tisztáztam magamban és elgondolkoztam azon, hogy mindezt megkeseredett, gyermektelen öreg nénik mondták, akikben talán akkor tudatosult elrontott életük, a megjegyzésnek már nem volt ereje. Évek múlva teljesen ellenkező véleményen voltak, ami szintén azt igazolja, hogy saját meggyőződésünk és vállalt döntésünk a fontos.

Megengedhetjük-e a gyermeknek, hogy kíváncsiskodjon vérszerinti családjára iránt?

Egyértelműen igennel válaszolok. Ha a gyermek életkorának megfelelően mindig megbeszéljük vele származását, egyre több ismeretet szolgáltatva (kitalált ismereteket is ide értem), mire eljut a törvényes keresettség időszakáig, ez a kérdés már nem lehet annyira „kérdés”. Nincs még ebben tapasztalatom, de úgy gondolom, ritkán kerülhet sor a vállalt találkozásra.

A külső jegyek hasonlósága szemmel láthatóan adott, azt könnyű örökölni. A gondok akkor jelentkeznek, amikor a hasonló külsőben nem hasonlóak a belső tulajdonságok. Ezt minden szülő nehezen éli meg, örökbefogadásnál az érzés hatványozódik.

A lélek hasonlósága és szépsége sokéves láthatatlan munka eredménye, de megéri! Ennek megléte akár eltérő hajszín, más arcfelépítés esetén is hasonlóvá tesz bennünket gyermekünkkel. Ez utóbbit mások erősítik meg bennem.

Eltérő bőrszínnél különösen fontos lenne az örökbefogadást időben feltárni. A tapasztalatom sajnos ennek az ellenkezője.

Mindannyiunk életében előfordul, hogy kétségek támadnak bennünk saját eredetünkkel kapcsolatban. Miért nem gondolunk vissza ezekre az időkre? Kóbor gondolatok ezek, de ugyanilyenekhez joga van gyermekünknek is.

Eltérő bőrszínnél ezek a gondolatok egészen sötétekké válhatnak, ha nem tud biztosat magáról a gyermek. Furcsa viselkedésük mögött legtöbbször ennek a titoknak a keresése zajlik.

Az örökbefogadás visszásságairól nincs tapasztalatom, legfeljebb szóbeszédet hallok.

Pusztán egy gondolat: amennyiben az eljáró hatóság, vagy a GYIVIT illetékes szakemberei és az örökbefogadó szülők között őszinte, bensőséges légkör alakul ki, hiszem, hogy a gyermek keresését a legjobb szándékuknak, valamint az örökbefogadó szülők reális igényeinek megfelelően végzik.

Ebben a tekintetben elindult egy tiszteletre méltó szép kezdeményezés (örökbefogadó szülők felkészítő csoportja), ami gondolataimat visszaigazolja, s aminek nagyon örülök.

Nyitrai Imréné